

KDE JE ZAKOPANÁ SEKERA

Nekompromisní sci-fi thriller
od držitele cen Hugo a Locus

RAY NAYLER

KDE JE ZAKOPANÁ SEKERA

PŘELOŽIL
MILAN POHL

BRNO 2026

RAY NAYLER

Automatizovaná analýza textů nebo dat ve smyslu čl. 4
směrnice 2019/790/EU je bez souhlasu nositele práv zakázána.

Where the Axe Is Buried

Copyright © 2025 by Ray Nayler

All rights reserved

Jacket design by Alex Merto

Jacket art by Maria Jesús Contreras

Translation © Milan Pohl, 2026

Czech edition © Host — vydavatelství, s. r. o., 2026

(elektronické vydání)

ISBN 978-80-275-3114-1 (PDF)

ISBN 978-80-275-3115-8 (ePUB)

ISBN 978-80-275-3116-5 (MobiPocket)

Všem, kdo přišli o vlast

*Vyhnanci se rádi živí nadějemi,
to já vím.*

– AISCHYLOS, AGAMEMNÓN

KNIHA PRVNÍ

SLEPÝ ÚHEL

Půl světa daleko, v Severní Americe, roste kreosotový keř, jehož existence započala semínkem před bezmála dvacíti tisíci lety. Netvoří ho jediný souvislý organismus, ale spíše kolonie klonů. Stonek kreosotového keře se v běhu staletí štěpí a tříští na geneticky shodné segmenty, a jakmile původní stonek odumře, nahradí jej prsteneček živých tkání.

Po dlouhých tisíciletích je nyní tento keř prstencem živoucích rostlinných tkání o průměru patnácti metrů, využívajícím jak svých živých kořenů, tak i cestiček, které jeho dávné kořeny během milénií vyhloubily do půdy.

Semínka kreosotového keře však vyklíčila v místech, kde dávno předtím kořenové systémy stromů v době ledové sahaly do hlubinné vody. Když hledíte na kruhy kreosotového lesa, máte před sebou nejen organismy, jež zakořenily ještě před vznikem mayských pyramid, ale zároveň se díváte na mapu pralesa z doby ledové, který tam

býval před kreosotovými keři. „Přízrak pralesa“ — vzorec vymizelé minulosti, v němž vyrostla přítomnost.

A stejnými vzorci zaniklých dob jsou spoutány i naše lidské systémy. Car je mrtev. Ať žije car.

— ZOJA ALEXEJEVNA VELIKANOVOVÁ, *VĚČNÝ SPOR*

KAPITOLA 1

ZOJA

Federace

Sekera rozštípla poleno vedví. Obě poloviny se skácely ze špalku a spadly mezi další kusy nasekaného dříví na tmavé zemi.

Zoja si už pátým rokem ve vyhnanství štípala dříví sama. Na svou schopnost zatínat štípací sekeru do dřene byla patřičně hrdá.

Na sklonku letošního léta však každé její seknutí dopadlo pod nesprávným úhlem. Zápolila s tím celou hodinu.

Nakonec ji přerušil její asistent:

„Zajo Alexejevno, nezamlouvají se mi hodnoty vašich fyziologických funkcí. Přestaňte, prosím. Dovolte, ať to udělám za vás.“

Její svaly mu dávaly za pravdu. Takhle to dál nejde.

Možná ji zradila vůle.

Toho se bála nejvíc. Síla i přesnost mají při štípání dřeva druhořadou roli. K tomu, abyste prohnali sekeru polenem, potřebujete především *vůli*. Svalová činnost je pouze jejím fyzickým vyjádřením, ničím víc.

Zoja teď seděla v plátěném křesílku a sledovala, jak dříví seká její robotický asistent. Na jeho pohybech — na tom, jak mezi údery upravoval svůj postoj a stisk, jak na špalek stavěl každé další poleno — nebylo nic mechanického. Slovo, které jí přicházelo na mysl, znělo „inteligence“. Inteligence těla. Samozřejmě, přesná inteligence dítěte při skákání přes švihadlo. Robot nemá vůli, že ne? A přestože bylo každé poleno jiné, pokaždé zasadil dokonalý úder. Zdálo se, že robotova schopnost precizních kalkulací je lepší než lidská vůle. Nebo aspoň efektivnější.

Plácek, kde se štípalo dříví, byl na kraji mýtiny. Mezi břízami prosvítalo slunce. Po naleštěných pažích robota i našťipaném dříví, vlhkém jako mokvající strup, rozhazovalo penízky světla.

Možná že zestárnout se ctí znamená nechat druhé, aby převzali vaši práci. Poznat, když vaše dílo dospěje ke konci.

Zoja se snažila.

Pozorovala světlo rozptýlené na povrchu robota. Naslouchala synkopovanému rytmu sekery rozrážející polena a klapotu dřevěných klínek dopadajících na ostatní rozpolcené či rozčtvrčené kusy.

Mýtinou profukoval vánek stejně teplý jako okolní vzduch. Zatím není třeba se bát zimy.

Poslouchala chvění březových lístků, tvarem připomínajících hroty šípů, jak se krouží na řapících.

Pak spatřila ducha.

Kráčel mezi světlými kmeny bříz hluboko ve stínech.

Lidská postava, rýsující se proti strohým stromům. Nezastavovala se a Zoja viděla, jak bílá kůra bříz protíná její tělo.

Duch se vytrvale blížil, proploval lesem jakoby nakresleným křídou. Procházel mezi stromy, ani na okamžik je však nezaclonil.

Tak je to tady. Ne smrt, tu bych bývala vítala — ale ztráta přítelkyně.

Pak si zakryla levé oko. Duch byl najednou stejně hmotný jako živý člověk. K mýtině mu zbývalo posledních dvacet metrů.

Zakryla si pravé oko. Duch úplně zmizel, vytratil se ze světa a nenechal po sobě ani mžitku, která by snad mohla do svědčovat jeho existenci.

A přece tam pořád byl. Slyšela, jak našlapuje v tlejícím listí. Vnímala ticho ptáků v jeho blízkosti, doprovázející pohyby přízraku skrze tajgu.

Zoja si zase zakryla levé oko. Na mýtinu se vynořila žena. Šedohnědý vojenský batoh barevně ladil se zbytkem její výstroje.

Žena si přitiskla prst na rty.

Když teď Zoja otevřela obě oči, viděla ženu jako průsvitnou postavu na kraji lesa. Proudilo skrze ni sluneční světlo. Listoví se za jejím sklovitým tělem tetelilo ve vánku.

Zoja se zvedla z křesílka. „Až doštípeš dříví,“ řekla robotovi, „srovnej ho pod střechu. Pak nasbírej houby a zkontroluj úly.“

„Provedu,“ odvětil robot.

Zoja i žena, kterou robot nevnímal, vykročily přes mýtinu k nevelkému srubu v jejím středu.

V chatě byl příjemný chládek, vonělo to tam po cedru. Na čistou prkennou podlahu dopadaly lichoběžníky slunečního

světla. Místnosti vévodila nabílená *pečka*: pec, zdroj tepla a chleba. Jakmile za nimi zapadly dveře, sekání rázem utichlo.

„Čaj?“ nabídla Zoja.

„Ano, děkuji.“ Žena se rozhlédla po vyšíváných záclonách, vycíděných stěnách, nablýskaném samovaru ve výklenku v boku *pečky*.

„Táhne vám hlavou, jestli jsem to všechno vyšívala já. Musím vás zklamat. Je to robotovo dílo. Posad'te se.“ Zoja pokynula ke stolku s bílým ubrusem, jehož okraj zdobil červený a černý vzor.

Zoja si všimla, jak žena utkvěla pohledem na malé knihovničce.

„Většinou samí klasikové,“ řekla Zoja. „Tolstoj, Turgeněv, Puškin — toho pořád nemůžu vystát. Jestli hledáte moji knihu, tady ji nenajdete. Zakázali ji i mně.“

Zoja donesla čaj. Obě se posadily.

„Nemám strach,“ řekla Zoja po chvíli.

Žena si zvedla šálek čaje ke rtům a zafoukala přes hladinu. „Jak to myslíte?“

„V Byzanci svržené císaře oslepovali, odváželi do vyhnanství na ostrov, zavírali do kláštera. Dělalí první poslední, aby se nemuseli uchylovat k vládcovraždě. Ale nikdy to nestačilo. Na obtíž jim byla i protivníková pouhá *existence*. Život v klidu mohla tyranům tehdy jako teď zajistit jenom garota. Tento stát vyrostl v obrysech Byzance. Prezident mě nemůže nechat žít. Nemá to v povaze.“

„Já —“

„Nevymlouvejte se. Vypijte si čaj. Já nemám strach. Právě naopak. Jsem připravená. Prezident zavraždil každého, koho

jsem měla ráda. Všechny, kdo bojovali po mém boku. Zbyla jsem jen já. Víte, jaké to je? Zbýt jako jediná? Čekat na kulku, na dron, na jed — a nikdy se nedočkat? Horší než smrt.“

Zoja nechávala stékat med ze lžičky do šálku. „Myslela jsem, že jste duch. Že přicházím o rozum. Toho jsem se bála ze všeho nejvíc. Že mě sem prezident vyhostil, aby odloučení rozervalo moji mysl na kusy. Jenže pak jsem pochopila — jste skutečná, ale mé digitální oko vás nevidí. Jenom to lidské. Prezident mě oslepil: gumovým projektilem tenkrát při té demonstraci, když jsem byla ještě mladá. Zrovna jako v Byzanci. Ale oslepil mě jenom napůl.“

Zoja cítila klid. Jistě, svou práci ještě nedokončila. Na druhou stranu, nedokončená zůstane vždycky každá práce. Odmlčela se, měla za to, že se žena rozmluví, ale ta jen postavila šálek na stůl a vyčkávala.

„Co je to za mechanismus?“ zeptala se Zoja. „Jak to děláte, že jste pro ně neviditelná?“

Žena vytáhla z kapsy válec. Na horní straně svítila zelená kontrolka. „Říká se tomu Birnamův přístroj. Mapuje moji stopu ve světě a emuluje data, která by existovala v mojí nepřítomnosti. Ve skutečnosti mě nezneviditelnuje — *nahrazuje mě* tím, co by tam bylo, kdybych tam nebyla já. Jako když naše mysl nahrazuje slepou skvrnu v našem vidění tím, co by tam mělo být. Ale funguje jen na stroje. Acetylenový hořák proti elektronické kleci, do které nás zavřeli.“

„Pozoruhodné.“

Žena si dala přístroj zpátky do kapsy. „Vaši knihu jsem četla mnohokrát, Zojo Alexejevno.“ Začala z ní citovat: „*Nesouhlas nelze vymýtít. Není technologie, která by ho mohla překonat,*

není vůdce, který by ho dokázal potlačit. Je pouze věčný spor, nekonečný proud argumentů...“

„Ze své knihy už jsem toho zapomněla víc, než kolik si toho pamatuju,“ odušila Zoja.

„Tohle je jedna z mých oblíbených pasáží,“ prohlásila žena. „Spoustu jsem se jich naučila nazpaměť. My všichni.“

„Vy jste mě nepřišla zabít.“

„Vypadáte zklamaně.“

Zatím není třeba se bát zimy.

Kromě té v její hlavě.

V zimě mýtinu zasype sníh. V zimě přes ni povedou jen úzké pěšinky — miniaturní horské průsmyky zařízlé mezi navátými vrcholy. V zimě se svět scvrkne pouze na Zoju v tmavém srubu, osamělou se svými myšlenkami, a na robota, usazeného na dřevěné židli a pečlivě vyšívajícího záclony či ubrusy.

„Vyprávěj mi něco,“ požádá ho Zoja. A robot jí vyhoví — jenže příběhy, které vypráví, jsou jalové a bezduché, a to přesto, že navenek vypadají stejně jako lidské příběhy. Kvůli jeho vyprávěnkám se Zoja cítí ještě osaměleji.

Třeba je to takhle prosté. Třeba touží po smrti, protože nesnese pomyšlení na to, že by měla prožít další zimu o samotě.

Když si myslela, že přišla její poslední chvílka, ulevilo se jí.

A teď je ta úleva pryč. Co vlastně cítí? Strach? Ne, kdepak. Vyčerpání.

„Když mě prezident uvěznil tady v tajze,“ promluvila Zoja, „vlastně to byla ironie. To tady jsem podnikala své první vědecké expedice. To tady jsem si budovala pověst přírodo-

vědkyně, nikoli aktivistky, nebo jsem si to aspoň myslela. Ale když mě sem vyhostil, a potom mi ani nedovolil toulat se lesem, bylo to obzvlášť kruté. Tajga je rozlehlá a plná dramatu. V létě déšť, který smáčí oblast o rozloze Francie, koncem jara sníh, který se snáší v končinách, jaké nespátřilo lidské oko. Veliký zápas o existenci. Nesmím ho vidět. Ale i kdybych měla svobodu pohybu, už by mi k ničemu nebyla. Všechno je to pošpiněno.“

„Čím?“

„Dekádami lidské politiky,“ odpověděla Zoja. „Všude vidím jen alegorie lidského chování. Nechci ustavičně přirovnávat rostliny a zvířata k člověku, ale nedokážu s tím přestat. Není to vůči nim fér. Ale pokud mě nemáte zabít, o co vám potom jde? O návštěvu? Přišla jste se podívat, co ze mě po letech samoty zbylo?“

„Ne, Zojo Alexejevno. To ne.“ Žena jí překryla ruku dlaní. Jako vnučka babičce.

Moje kniha ji dlouho provázela. Moje slova se do ní vypálila. Má pocit, že mě zná.

Poprvé po pěti letech se Zoji dotkl jiný člověk. Na oplátku stiskla ženě dlaň.

„Zase vás potřebujeme, Zojo Alexejevno.“

Ta věta v Zoje něco probudila. No jistě, je to tady. Roky v exilu přežila jen díky tomuhle. Protože věděla, že jí jednou zase bude zapotřebí. Že její život zase získá smysl. Že zase bude k něčemu platná.

„Potřebujeme vás,“ zopakovala žena, „ale nedokážeme vás osvobodit. A tak jsem vás přišla zkopírovat.“

KAPITOLA 2

LILIJA

Federace

„Občanko, šla byste laskavě se mnou?“

Ten muž měl na sobě šedou uniformu strážce lidové bezpečnosti.

Lilija vykročila za ním k monitorovacímu stanovišti přilípnutému k obchodu se smíšeným zbožím. Ta budka byla tak mrňavá, že v ní mohl sedět jenom jeden člověk. V plastovém držáku na úzkém pultu vězel pohárek na čaj z bambusového papíru. Po obrazovkách obklopujících otočnou židli se míhaly tváře — tváře v zelených rámečcích, tváře bezpočtu lidí, kteří kráčeli po chodnících mezi okolními městskými bloky. V rohu každé obrazovky rotovala zlatá ikona prezidentova obličjeje.

Uprostřed jednoho z displejů se vznášela její vlastní tvář, strnulá v bezduchem nevýrazu, když Lilija vycházela ze smíšenky. Měla kolem sebe žlutý rámeček. Zároveň ji obklopovala svatozář dalších snímků — videozáběrů pozastavených ve chvíli, kdy čekala na zelenou u přechodu anebo šla po chodníku.

„Jmenujete se Lilija Vitaljevna Rybakovová.“

„Ano.“

„Toto je vaše osobní identifikační číslo.“

„Ano.“

Strážce natáhl ruku. „Váš terminál.“

Položil její terminál na skenovací plošku. Zapulzovala zeleně: žádné zakázané aplikace, žádný nelegální kód.

Strážce lidové bezpečnosti se dotkl Lilijina snímku na obrazovce. Prstem načrtl jednoduchý glyf, kterým zobrazil letecký záběr celé čtvrti, síť ulic překrytou mnoha kruhy. Jeden kruh mezi ostatními jasně zářil. Žlutý puntík kousek vně jeho okraje označoval Lilijinu polohu. „Porušujete podmínky svého propuštění,“ sdělil jí strážce. „Nacházíte se mimo povolený okruh.“

„To není možné. Do tohoto krámu chodím pravidelně... Byla jsem tady i včera.“

„Ano,“ přikývl. „To vidím. Váš okruh se mezitím zmenšil.“

„Za co? Já nic neprovedla.“

Strážce načmáral na displeji další glyf, tentokrát vyvolal multifaktorovou duhu jejího sociálního kreditu. Vedle Lilijina skóre byla červená šipka, která ukazovala dolů: minus 30 v kolonce *pozitivní vliv na ostatní*.

„Já ani nechápu, čím jsem si to vysloužila.“

Strážce pokrčil rameny. „Třeba je problém právě v tom, že to nechápete.“

*
**

Doma naskládala Lilija nákup do ledničky. Když z polysíťové tašky vytáhla mouku a postavila ji na kuchyňskou linku,

z papírového obalu vylezla miniaturní černá tečka. A pak další.

Zvedla pytlík s moukou. Byl proděravělý. Zamořený hmyzem.

No skvělé, pomyslela si. Dávno se naučila nepronášet sarkastické poznámky nahlas. A teď už ji samozřejmě nemůžu ani vrátit.

„Tati?“

Vitalij seděl v obýváku. Povinná feedová obrazovka, ztlumená na nejnižší legální hlasitost, si vesele drmolila. Prezident si na ní s někým potřásal rukou ve zlatobílém sále. Na stěně za ním visel jeho portrét. V rohu obrazovky rotovala jeho ikona.

Lilija tomu říkala „trojjedinost“. Samozřejmě nikdy nahlas.

Vitalij spal. Vedle něj stála na stolku lékovka s prášky na bolest.

Ze sociálního kreditu jí ubylo třicet bodů. Jak se to mohlo stát?

„Dneska nemůžu do kostela. Nevydržím stát. Ta bolest v kyčli mě zabije.“

„Tak zůstaň doma.“

Ano — to bude ono. *„Tak zůstaň doma.“* Deset bodů za slovo.

Při delším než hodinovém stání mu do boku vystřelovala prudká bolest. Bez analgetik to bylo k nesnesení. Jenže analgetika ovlivňovala jeho úsudek. Když si je vzal před bohoslužbou posledně, při obřadu pak málem vyprskl smíchy, jedno děcko totiž zakoplo, vypadlo z řady a dostalo přes zadek kadidelnicí.

Jeho přidušeného smíchu si (snad) nikdo nevšiml — ale víckrát už to Vitalij nemohl riskovat. Následující týden proto analgetika vynechal. Stál tam, v té kostelní jeskyni, bledý jako mučedníci z fresek na štukovaných zdech, nezdravě, středověce zelený, křížoval se a zatíнал zuby, po tváři rozryté bolestí se mu koulely kapky potu.

Tak zůstaň doma.

Mohla prostě mlčet.

Ne — za mlčení by jí nejspíš strhli patnáct bodů. Nebo dokonce taky těch třicet. Kdoví? Třeba ještě víc.

Měla se s otcem hádat, přesvědčovat ho, aby do kostela šel, a nějak mu dát najevo, že to nemyslí vážně.

Ale možná že by nestačilo ani tohle.

Třeba je problém právě v tom, že to nechápete.

V jejím čerstvě omezeném okruhu už nebyly žádné obchody s potravinami. Když budou potřebovat mouku, nezbu-
de, než aby se pro ni vybelhal ven Vitalij. Pokud má tedy pořádek dostatečný sociální kredit aspoň on. Na laskavost sousedů nemohli spoléhat. Sousedovi by pomohl málokdo: riskoval by tím vlastní sociální skóre, poněvadž by nevěděl, jak budou úřady na takovou pomoc pohlížet.

Netušila, jestli to Vitalij dokáže. Kyčelní kloub mu vypoví-
dá službu. A před ním jsou spousty jiných čekatelů na náhradu.

Ale kostel je hned za rohem. Třeba by mohli vyžít jen z kadidla a prázdných frází prozpěvovaných barytonem otce Christofora. Třeba by mohli vyžít z hostií, které museli neděli co neděli polykat.

Třeba by se ty halasné, melodické žvásty otce Christofora mohly zázračně proměnit v chléb.

A když je řeč o chlebu... Vydala se zpátky do kuchyně. Zamořenou mouku bude třeba vyhodit. Ale můžou si to vůbec dovolit? Anebo jim nezbude než ji sníst i s brouky? Jsou už na tom až tak špatně?

Pytlík měl v rohu větší díru a tou se z něj vysypal obsah.

Mouka se teď hýbala na lince, doslova se hemžila černými tečkami.

V Lilije se vzedmula nevolnost.

Pak si všimla, že černé tečky posouvají mouku tak, aby z ní vznikala slova.

TVARTE SE NEUTRÁLNĚ

To už Lilija dělala. Byla to jedna z prvních věcí, které její země člověka naučila.

Objevovaly se řádky textu, sestavené rojem mrňavých dronů a hned zase smazané. Věta střídala větu, jedna za druhou.

BIRNAMŮV PŘÍSTROJ V PYTLÍKU MOUKY

AŽ BUDETE PŘIPRAVENÁ, STISKNĚTE HROT

BÉŽOVÁ LADA NIVA NAPROTI HŘIŠTI

MUSÍ TO BÝT DNES

NIC SI S SEBOU NEBERTE

PAMATUJTE, DOZOR NENÍ JEN ELEKTRONICKÝ

DRŽENÍ BIRNAMOVA PŘÍSTROJE SE TRESTÁ SMRTÍ

Jakmile černé tečky smazaly poslední řádek, nahrnuly se do dřezu a pak dolů do odtoku.

Kamery samozřejmě monitorovaly její pulz. Detekovaly změny v proudění krve pod kůží, které se pouhým okem nedaly odhalit. Ale zrychlený pulz mohlo způsobit prakticky cokoli — věděli přece, že před několika minutami zjistila, že jí omezili okruh. Třeba myslí na tohle. Tím by se také vysvětlovala nevolnost, kterou zakoušela. Nevolnost kamerám neunikne.

Otevřela ledničku a naoko se dívala, co v ní je.

Kde jsou kamery? Ano — pytlík mouky i smazaný vzkaz byly ve slepém úhlu.

Birnamův přístroj. Programátoři, s nimiž spolupracovala v Londýně, kde ještě před půl rokem studovala (opravdu jen před půl rokem? Jako by to byla věčnost), o těch zařízeních mluvili jako o přenosných dírách. Nikdo z nich takový přístroj v životě neviděl. Šuškal se, že stojí několik milionů liber.

Kdo by kvůli ní podstupoval takové riziko?

A mít ho tady, v téhle zemi, samozřejmě znamenalo trest smrti.

Trest smrti — nebo cestu ven.

Možnost volby.

Ale kdo jí tu možnost dal?

Prošla mrňavou kuchyní a zadívala se z okna, dopřávala si čas na přemýšlení.

Do dále se rozpínalo město, složené z neladících fragmentů: cibulovitá bář, šedivá kostra kancelářského věžáku nad zchátralými střechami z červených tašek, řada plesnivých bytovek. Byla tam i odpudivá desetipatrová budova, které říkali „dinosaurus“. Ruina opláštěná prefabrikovanými zele-

nými panely ležela poblíž centrálního parku jako rozkládající se mršina brontosaura.

Město vypadalo skoro stejně jako před dvaceti lety. Kromě nepatřičné věže z modrého skla a novějšího bytového domu vyhrazeného pro aparátčíky, s fasádou z nevýrazného bílého plastimramoru, se ten výhled nijak nelišil od výhledu z jejího dětství.

Monitorovací stanoviště rozetá v ulicích odsud nebyla vidět. Zahlédnout se nedaly ani neviditelné smyčky, které omezovaly pohyb „podmínečně propuštěných osob“. Skutečnou topografií města byly tyto kruhy. Vzájemně se překrývající výběhy.

V Londýně se tvrdilo, že podmínečně propuštěnou osobou je každý druhý občan Federace. Samozřejmě šlo jen o odhad mezinárodních neziskových organizací a „zahraničních agentů“, kteří byli před desítkami let nuceni odejít natrvalo do exilu.

Odhad... nejspíš ale docela přesný.

Při chůzi ulicí si občas říkala, že dokáže poznat, kdo je na podmínečném propuštění. Byli to ti, kteří si dávali trochu víc pozor na to, kam šlapou. Byli to ti, kteří se každou chvíli dívali do terminálu, sledovali mapu svého perimetru, aby měli jistotu, že nezabloudí za okraj.

Takové zablouzení hrozilo neustále. Každý se vždycky pouštěl k nejzazšímu okraji svého kruhu. Lilija si pamatovala, jak v dětství pozorovala v zoologické zahradě lední medvědy, kteří se za sklem šourali sem a tam. Do trávy ve svých výběžích tím pohybem vymílali prašné brázdy. Hraniční čáry. A další živočichové — tygři, opice, lvi — dělali totéž.

Vyznačovali si okraj toho, kam můžou jít. Okraj svého území. *Smím až sem. Sem, a dál už ne.*

Instinkt každého zvířete. *Ale já chci jít dál.*

Tohle bylo to pravé město. Ukryté město: město kruhů. Některé byly tak velké, že se do nich vešlo skoro celé město. Jiné měly velikost jediné čtvrti. A ještě další nebyly větší než městský blok. Menší a menší, jako kousičky pěny na mořské vlně. Navzájem se překrývaly nebo byly jeden v druhém. A v každé smyčce maličká tečka opisovala oblouk podél hranice.

Kdyby domy zmizely, kdyby se město proměnilo v travnatou pláň, lidé by okraje kruhů, ve kterých bloumali, vyryli přímo do půdy. Při pohledu z oběžné dráhy by to vězení připomínalo klikatou kaligrafii vyšlapanou do země.

Přistihla se, jak zase vzpomíná na Londýn. Londýn v její mysli tvořilo univerzitní nádvoří poprášené sněhem. Odbíjení kostelních zvonů v neviditelné katedrále. Byla tam, s terminálem zastrčeným v podpaží a dechem vysráženým do mračna studených krystalků, a byla v pohybu. Někam spěchala. Ostatní studenti chvátali pod soumráčnou oblohou sem a tam, prošlapávali cestičky do sněhu zalitého barvou mraků v zapadajícím slunci.

Takovýhle nebyl Londýn pořád — ani zdaleka. Vlastně skoro nikdy. Ale na chvílku takový byl. A Londýn v jejích vzpomínkách tak vypadal vždycky. Alespoň potom, co se stal místem, kam se už nikdy nemohla vrátit.

Anebo mohla? Je možné, že Birnamův přístroj, zpráva poskládaná z mouky rojem hmyzích nanobotů, jí otevře dveře? Zahájí návrat?

Tady Lilija není doma. Doma je v Londýně. Ucítila to, jakmile tu vystoupila z letadla. Je tady její otec, ale domov už ne. Přijela se navždy rozloučit.

A pak tohle. Její svoboda byla tak křehká. Vystřižená z papíru. A k tomu, aby vzala za své, stačilo jenom navštívit otce.

Palmera tehdy nechala na letišti. Myslela si, že se vrátí dřív, než se jí po něm začne stýskat. Za dva týdny už přece bude zpátky.

Když po ní v bezpečnostním průchodu přejížděly světelné paprsky, zamávala mu na rozloučenou. Jen maličko kývla prstem, a stroj na ni přesto vřískl, ať se nehýbe.

Naposledy navštíví tátu a potom se plně oddá svobodě.

Sotva vystoupila z letadla, na rameno jí dopadla něčí ruka.

Seděla na plastové židli na policejní stanici a pořád fantazirovala o svých „právech“. Právech, která nechala se svým novým životem v Londýně.

Šifrování jejího terminálu prolomili během pěti hodin. Bylo dokonalé, aspoň si to myslela, jenže oni našli v jeho systému zranitelnost, která byla ještě dokonalejší. Zranitelnost nultého dne, nejspíš zabudovanou do každého terminálu na světě, nastraženou jako past. A ta past právě sklapla.

Jediná nelegální věc na jejím terminálu byla zabezpečená chatovací aplikace, kterou používala ke komunikaci s Palmerem. Její jediné spojení s ním. Riskla to, protože jí připadalo... co vlastně? Že si musí ponechat aspoň tenkou šňůrku, která by je pojila. Jinak by se mohla navždy ztratit. Umínila si, že mu nebude psát častěji než jednou denně. Nebo radši jednou za pár dní. Co nejméně, aby se na to nepřišlo.

Minimální riziko, říkala si. Způsob, jak ujistit sebe sama, že se vrátí zpoza firewallu Federace. Doma byla v Londýně, u Palmera, a to spojení jí dodávalo pocit bezpečí.

Záchranné lano.

Zakázaná západácká aplikace.

Ve chvíli zatčení se jí vybavila pasáž z *Věčného sporu*:

Od toho okamžiku jsme chápali, že stát je všude. Stát nemusí předvídat, co uděláme: neustále je s námi. Sám dal podobu chybám, kterých se dopustíme, a jakmile se tak stane, ihned nás zavře do svých věznic.

Když ji strkali do antonu, vůbec nepochybovala o tom, že ji odlifrují do VSVT, veřejně soukromého výrobního tábora, nebo na nějaké ještě horší místo.

Anton ale jen seděl na parkovišti, až strážce lidové bezpečnosti otevřel zadní dveře, podal Lilije její terminál, teď už zbavený nezákonného softwaru, a oznámil jí, že jí bude uděleno „podmínečné propuštění“. Všechny podrobnosti včetně přesných mezí její svobody pohybu, vyjadřování a zábavy má na terminálu. Strážce jí přečetl příslušný zákon. Děkujeme a přeje hezký den.

Anton ji vysadil na její staré adrese a už se řítit zpracovat dalšího občana.

Když Lilija vystoupala ke vchodovým dveřím a vnořila se do polosvětla na schodech, kudy v dětství tolikrát běhala, věděla, že nový domov v Londýně ani Palmera už víckrát neuvidí.

A když otec otevřel dveře a ona spatřila zděšení v jeho tváři nad tím, že se sem vrátila, naplno pochopila, jak hroznou udělala chybu.

Všechno zničila a nebylo cesty zpět. Neexistoval způsob, jak to napravit.

Lilija v kuchyni sebrala síťovku a sáhla do protrženého pytlíku s moukou. Birnamův přístroj v něm opravdu byl.

Ale kde by mohla zmizet? Už to měla: jedno slepé místo je vzadu za domem, u popelnic. Našly ho děti, které si hrály na dvoře. Chodívaly tam při nejtajnějších hrách.

Děti vždycky vědí, kde nejsou kamery.

Přehodila si síťovku přes rameno.

S otcem se nerozloučila. Nemohla. Když chodila na nákup, nikdy ho kvůli tomu nebudila. A přesně takhle to musí vypadat i teď.

*
**

Vzadu za budovou vyšla Lilija Vitaljevna Rybakovová ze záběru kamery 0275-0q37858 a vstoupila do čehosi, čemu technici říkají „observační stín“. Podle toho, jak rychle se pohybovala, se měla tři sekundy nato znovu objevit, tentokrát na kameře 0275-0q37878.

Jenže se už neobjevila.

KAPITOLA 3

PALMER

Unie

Nechali ho dvě hodiny sedět v kovovém skládacím křesílku na chodbě. Světlo prosakující špinavými okny bylo šedivější než obloha venku.

Palmer se do téhle části Londýna nikdy předtím nepodíval, viděl ale spoustu podobných míst. Jeho Londýn byl právě takovýhle — odstavené nákladáky s ručním řízením seřazené za žiletkovým drátem, zarůstající proluky, budovy s rozdrolenou omítkou, popraskanou dlažbou, zvětralým betonem, plesnivými cihlami.

Nakonec to všechno skoupí nějaká korporace. Srovná ty zříceniny se zemí a šoupne sem prefabrikované logistické centrum stokrát větší než to, co tu bývalo dřív, v noci nasvícené studeným světlem bílých diod. Dělníky, jako je Palmer, sem bude vozit automatizovaná kyvadlová doprava.

Ale za plotem jsou vždycky místa jako tohle, pozůstatky dřívějších dob. Tímhle začínala i končila šichta všech dělníků ve skladech včetně Palmera: civěním do mrtvých oken minulosti.

Palmer seděl v křesílku a sledoval, jak se po stěně plazí matné sluneční světlo. Košili měl nasáklou potem. Navenek si připadal klidně, ale věděl, že je to lež, slupka zakrývající úzkost. Pot říkal pravdu. Všechno záviselo na tom, co se stane teď. Na tom, aby mu věřili.

Konečně se otevřely dveře. Žena mu podala ruku. Utkvěla mu v paměti, ta její teplá ruka tam, kde byl předtím jen chlad mrtvého průmyslu.

Nábytek vypadal jako ze sběrného dvora: těžký zelený kovový stůl, staromódní lampička s tlustou šňůrou vedoucí do zásuvky neprakticky vysoko na zdi. Stálo tam další skládací křesílko, kam si měl sednout. Na stěnách nebylo nic, jen hranaté obrysy ve špíně tam, kde visivaly obrazy.

Když se posadila, nad hlavou se jí tyčilo vysoké opěradlo koženého křesla. Složila ruce před sebou na stole a vybidla ho: „Povězte mi svůj příběh.“

Palmer zaváhal.

„Snažte se rozhodnout, co mi říct a co vynechat,“ prohodila žena. „Ale jestli chcete, aby se vám Lilija vrátila, musíte uvést všechny podrobnosti. Nevíte, které detaily jsou důležité.“

„Dokážete ji odtamtud dostat?“

„Nejdřív mi povězte svůj příběh. A pak se uvidí.“

*
**

Později, na horní palubě autobusu, s nohama opřenýma o přední zábradlí, se Palmer neubráníl pocitu, že na něj po všem tom mluvení padá něco jako kocovina. Autobus se

proplétal pošmourným šerem nočního města a světla semaforů se rozpíjela v dešti. Nevolnost v Palmerově žaludku se zhoršila pokaždé, když vozidlo tím svým hrubým, nelidským způsobem zahrulo za roh.

Přesto to byla úleva, konečně to s někým probrat. Měsíce ho nikdo neposlouchal. Se svým příběhem se vláčel od jednoho vládního úřadu k druhému. Ukazoval jim Lilijiny poslední zprávy, vykládal jim, jak se chtěla naposledy podívat za tátou. Jak s ní hned po přistání ztratil kontakt. Že měla koupenu zpáteční letenku, předem zaplacenou, ale do letadla už nenastoupila. Měla se přece vrátit.

„Třeba už se prostě vrátit nechtěla,“ nadhodil jeden z vládních úředníků.

Jenže ona tam nezůstala sama od sebe. Byla *zatčena*. To se jim snažil vysvětlit už kolik měsíců, v jednom úřadě za druhým.

Nikdo ho neposlouchal.

Až se mu ozvala ta žena. Slíbila, že ho vyslechne.

„Nechápu, že to nikoho nezajímá,“ řekl jí po telefonu. „Ona se ztratila. Zmizela. Možná není občankou týhle země — ale to ještě neznamená, že není důležitá. To ještě neznamená, že není *člověk*.“

„Nás to zajímá. Proto vám volám.“

Nakonec jí v té tmavé kanceláři všechno vyklopil.

Začal tím, jak se s Lilijou seznámil v bezejmenném ruin baru ve východoevropské ocelárně, kde mohli vysedávat v pláštěnkách a popíjet řemeslné pivo, zatímco dírami po bombách a šrapnelech z dávné války chlístal déšť a do toho duněla hudba.

Turisti počmárali všechno v ruin baru nejrůznějšími grafity. Svými jmény, sprostými malůvkami, rádoby hlubokomyšlnými úvahami, postřehy o hrozných věcech, které se tu staly — věcech, které je vlastně nezajímaly, i když předstírali opak. Na jedné stěně se vyjímal Buddha s kalašnikovem pověšeným přes rameno. Něčí pokus o hloubavost nebo ironii. Do jeho těla vyškrábaly svá jména stovky turistů.

Lilija stála u paty schodiště s pultitrem v jedné ruce a knihou — *Věčným sporem* — ve druhé. Dívala se napravo nalevo. Zahlédla ho. Všimla si, že ji pozoruje, a přisedla si k němu, jako by ho *znala*.

Pamatoval si stůl, u kterého seděli: velikou dřevěnou průmyslovou špulku, proděravělou průstřely. Někdo obrousil všechny třísky, aby se při popíjení nikdo o nic nepíchl.

Takhle vypadaly dějiny všude, kam se Palmer vypravil: někdo obrousil třísky.

Sledoval, jak se ostatní lidé baví pod šňůrami barevných světel. Když na to později vzpomínal, měl pocit, jako by tam na ni čekal. Jenže nečekal. Vlastně nečekal vůbec na nic.

Posadila se ke stolu. Zeptal se jí na tu knížku.

„Bojím se ji otevřít,“ přiznala. „V mojí zemi je zakázaná — ale jen co jsem vystoupila z letadla, v knihkupectví na letišti jsem uviděla výtisk v angličtině a hned jsem si ho koupila. To bylo včera. Pořád se bojím. Prostě ji nosím s sebou... V mojí vlasti — Federaci — se její četba trestá smrtí. Stačí říct nahlas jedinou větu z ní, a popraví tě.“

„Takže to asi nebude *Malej princ*.“

„Toho neznám.“

Po chvíli se ozvala: „Chci jít jinam.“

„Proč?“

Ukázala na díry po kulkách, medvědí drápance po dělostřeleckých granátech. „Tohle tady napáchala moje vlast. Hnusí se mi, že tudy trajdají lidi, že si tady užívají. Lidi, kterým je to všechno fuk.“

Od té chvíle byli spolu. Spolu cestovali z jednoho hostelu do druhého, po nových turistických stezkách, na kterých mohli výletníci bezpečně popíjet pivo, klopit do sebe panáky a přitom obdivovat jizvy po starých válkách a strádáních.

Spolu se procházeli po mořských hrázích, kde mohli snít o přírodních plážích, jaké tu bývaly, než je pohltil oceán.

Za hrázemi byly náhradní písečné pláže, navezené samofiditelnými nákladáky. Po rozpálených kovových schůdcích sestupovali opálení lidé a nořili se do dmoucího se moře.

„Proč sis vybrala mě?“ zeptal se jí o několik měsíců později.

„Byls ten nejangličtější člověk, jakýho jsem kdy viděla.“

V Londýně se scházeli každý druhý den. Měla stipendium maličko vyšší než jeho mizerný plat. Našli si byt. Koupili pár kusů nábytku.

Do vztahu vpluli tak, že něco dělali, aniž kdy mluvili o tom, co dělají a proč.

Při řeči s tou ženou v ponuré kanceláři se to Palmerovi nevysvětlovalo snadno. Věci se prostě... děly, aniž o to Palmer či Lilija nějak zvlášť usilovali.

A jak žena uprostřed rozhovoru konstatovala, byla toho spousta, co spolu on a Lilija nikdy neprobírali.

Tehdy mu to dávalo smysl — nemluvila s ním o své vlasti, protože by ji to bolelo. Nemluvila s ním o studiu ani o práci, protože by tomu nerozuměl. Jen samá matematika a počítače.

V počítačích se nevyznal. Bral je prostě jako věci, které mu říkaly, kde ve skladišti je ho zapotřebí. Napomínaly ho, když se loudal. Oznamovaly mu, kdy si může dát pauzu na oběd a kdy smí na záchod. Když přišel o pět minut později, strhly mu to z platu. Počítače se staraly, aby dostával příplatek 2,5 procenta, pokud chodil třikrát týdně do fitka. Bylo jim jedno, že ho bolí koleno. Počítače mu posílaly animovaná videa, která mu ukazovala, jak chodit rychleji, jak účinněji uchopovat krabice, jak „optimalizovat pohyby“.

Počítače mu sdělovaly, co a jak dělat. Nic víc o nich nevěděl.

O tomhle Palmer s Lilijou nechtěl mluvit. Proč taky? O své mizerné práci, mizerném dětství. O té nule, kterou pořád ještě byl, když neměl Liliju u sebe.

A tak nemluvil o skladišti a ona zase nemluvila o tom, co dělala na univerzitě.

Povídali si? V jednom kuse. Ale jenom o tady a teď. O knihách, které měli rozečtené. O feedstamech, které sledovali. Ona dávala přednost těm počítačově generovaným. Fascinovaly ji. Učily ji všechno, co potřebovala vědět o tom, jak přemýšlet jako západáčka.

Jazykové modely, které je napsaly, byly v její zemi zakázané. Její vláda prohlašovala, že jsou plné západních předsudků. Ve Federaci měli své vlastní autocenzurní patriotické stroje, které psaly příběhy pro její občany. O čem? Jak být dobrým člověkem. O stejných věcech jako zdejší příběhy, jenže být dobrým člověkem znamenalo v její vlasti něco docela jiného.